

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
Кафедра загального і слов'янського мовознавства

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Комунікативна лінгвістика

Шифр галузі, найменування галузі знань, код напрямку, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
	Академічна характеристика	Структура
Галузь знань: <i>0305 – філологія</i> Спеціальність: <i>8.02030307 – Філологія.</i> <i>Теорія, історія</i> <i>української мови та</i> <i>компаративістикаⁱ</i> Освітньо- кваліфікаційний рівень: <i>магістр</i>	Рік навчання: <i>II</i> Семестр: <i>III</i> Кількість годин на тиждень: <i>3</i> Статус дисципліни: <i>вибіркова</i> Кількість кредитів ECTS: <i>4</i>	Кількість годин: Загальна: <i>120</i> Лекції: <i>26</i> Семінарські заняття: <i>14</i> Самостійна робота: <i>80</i> Вид підсумкового контролю: <i>залік</i>

Укладач: Куранова Світлана Іванівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета і завдання навчального курсу.

Мета опанування дисципліни – сформувати систему знань про найактуальніші проблеми комунікативної лінгвістики, її категорії, методологію, про основні конститутивні, жанрово-стилістичні, семантико-прагматичні та формально-структурні категорії дискурсу. Студентам пропонуються різні підходи стосовно комунікативного аналізу основної одиниці мовленнєвого спілкування – дискурсу – та його складових.

Завдання дисципліни: формування навичок комунікативного аналізу дискурсу, самостійної роботи з науковою літературою, одержання знань про специфіку підходів щодо типів, форм та моделей комунікації, оволодіння навичками інтерпретації комунікативних ситуацій, дослідження їх структури; вивчення комунікативно-риторичних якостей мовлення, загальних законів спілкування, організації засобів мовного коду.

Міждисциплінарні зв'язки.

Курс «Комунікативна лінгвістика» органічно пов'язаний з іншими розділами мовознавства, в першу чергу з такими дисциплінами навчального плану, як загальне мовознавство, основи зіставного мовознавства, основи психолінгвістики, соціолінгвістика, стилістика. У навчальних планах на пряму підготовки «Гуманітарні науки» курс є складовою циклу професійної підготовки. У вивченні комунікативної організації дискурсу використовуються досягнення прагматики, герменевтики, стилістики, психолінгвістики, риторики, когнітивної лінгвістики, теорії інформації, теорії комунікації.

Вимоги до знань та умінь. За результатами вивчення курсу студент повинен *знати:*

1. Основні типи та форми комунікації.
2. Основні моделі комунікації
3. Методики комунікативного аналізу дискурсу.
4. Прагматичну структуру дискурсу.
5. Жанрову структуру дискурсу.
6. Аргументативну структуру дискурсу.
7. Особливості мовної комунікації в етнокультурному аспекті.

Студент повинен *уміти:*

1. Визначати та характеризувати основні типи та форми комунікації.
2. Створювати моделі відповідної комунікативної ситуації.
3. Застосовувати основні методики комунікативного аналізу дискурсу.
4. Визначати прагматичні, жанрові та аргументативні, етнокультурні особливості дискурсу.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№№	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1.	Основні загальнонаукові поняття комунікативної лінгвістики, її предмет і завдання, основні категорії	2	1	10
2.	Природа, структура, типологія і форми комунікації	2	1	10
3.	Методи комунікативної лінгвістики	10	6	30
4.	Лінгвістична генезис: проблеми і перспективи. Практичне застосування дискурс-аналізу до опису жанрів мовленнєвої діяльності	4	2	10
5.	Мовна комунікація в етнокультурному аспекті.	4	2	10
6.	Міжособистісна комунікація. Комунікативні стратегії й тактики мовлення. Лінгвістичні аспекти аргументації. Теорія суперечки.	4	2	10
	Всього:	26	14	80

III. ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Мета і завдання лекційних занять. Лекції з курсу «Комунікативна лінгвістика» передбачають систематизований і структурований виклад програмного матеріалу і мають на меті формування у студентів базового рівня знань з дисципліни, а також спрямування їх самостійних зусиль щодо засвоєння предмета.

План лекційних занять

Заняття 1. Тема 1.

Основні загальнонаукові поняття комунікативної лінгвістики, її предмет і завдання, основні категорії

1. Предмет і завдання комунікативної лінгвістики як науки.
2. Проблема взаємодії мови і суспільства.
3. Основні напрямки дослідження функціональних аспектів мови.

Заняття 2. Тема 2.

Природа, структура, типологія і форми комунікації

1. Поняття „спілкування” і „комунікація”. Комунікація як процес.

2. Компоненти комунікації. Канали комунікації. Комунікативний шум. Вербальні та невербальні компоненти спілкування. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації.
3. Класифікація форм мовного спілкування. Діалог, монолог та полілог, їх організація.
4. Письмовий текст та усне мовлення. Письмова та усна форми мовлення.
5. Комунікація як мовленнєва діяльність. Типи і види мовлення як діяльності. Механізми та процеси мовленнєвої діяльності.
6. Типи, форми та моделі комунікації.

Заняття 3. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Семіотичний аналіз.
2. Семантичний аналіз.
3. Трансакційний аналіз.
4. Контент-аналіз.

Заняття 4. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Ідеї прагматики у лінгвістиці.
2. Прагматичний аналіз. Сутність, предмет і методи лінгвістичної прагматики.
3. Сучасний етап розвитку лінгвістичної прагматики.
4. Теорія мовленнєвих актів. Непрямі мовленнєві акти. Складні мовленнєві акти.

Заняття 5. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Конвенції мовленнєвого спілкування. Постулати мовленнєвого спілкування.
2. Принцип Кооперації Г.П. Грайса, Принцип Ввічливості Дж. Ліча.
3. Імплікатури мовленнєвого спілкування.
4. Мікропрагматика, макропрагматика, мегапрагматика та їх основні категорії.

Заняття 6. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Конверсаційний аналіз.
2. Дискурс: визначення, історія виникнення поняття, підходи до вивчення. Типи дискурсів.
3. Дискурс-аналіз.
4. Методологічні підходи до аналізу дискурсу.
5. Дискурс-аналіз: джерела та складові.

Заняття 7. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Аспекти смислу дискурсу: особистісний смисл в соціальному контексті. Смисл в дискурсі: компоненти і категорії (пропозиція, референція, експлікатура, інференція, імплікатура, релевантність, пресупозиція).
2. Контекст дискурсу та когнітивні моделі (фрейми, сценарії, ситуаційні моделі).
3. Прагматичні особливості дискурсу. Одиниці побудови дискурсу (мовленнєві акти, мовленнєві ходи, мовленнєві події) та різні способи їх опису. Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації.
4. Загальні поняття про категорії мовного коду в комунікації.

Заняття 8. Тема 4.

Лінгвістична генетика: проблеми і перспективи.

1. Витоки теорії мовленнєвих жанрів. Поняття висловлення в концепції М.М.Бахтіна.
2. Сучасні проблеми лінгвістичної генетики. Проблеми і підходи до виділення, розмежування і організації мовленнєвих жанрів.
3. Мовленнєві жанри у процесах спілкування. Проблеми співвідношення мовленнєвого жанру, мовленнєвого акту, дискурсу і функціонального стилю.

Заняття 9. Тема 4.

Лінгвістична генетика: проблеми і перспективи. Практичне застосування дискурс-аналізу до опису жанрів мовленнєвої діяльності

1. Мовленнєвий жанр і мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр і дискурс, мовленнєвий жанр і стиль, мовленнєвий жанр і реєстр дискурсу.
2. Зв'язки мовленнєвих жанрів у дискурсі.
3. Мовленнєві жанри, соціальні ролі й комунікативні позиції учасників спілкування.
4. Регулятиви мовної комунікації. Культура мовної комунікації.
5. Метод дискурс-аналізу та дослідження мовленнєвих жанрів.

Заняття 10. Тема 5.

Мовна комунікація в етнокультурному аспекті.

1. Міжкультурна комунікація: основні питання та проблеми. Культурно-антропологічне підґрунтя міжкультурної комунікації.
2. Історія виникнення й розвитку міжкультурної комунікації як науки.
3. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування.
4. Вербальні та невербальні особливості міжкультурної комунікації. Лексична конотація в мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання.

Звертання. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.

Заняття 11. Тема 5.

Мовна комунікація в етнокультурному аспекті

1. Основні категорії міжкультурної комунікації.
2. Картини світу і концептосфера нації.
3. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу.
4. Ціннісна картина світу.
5. Часова і просторова картина світу.
6. Комунікативна особистість як продукт і носій лінгвокультури. Вияви етноспецифіки комунікативної поведінки.
7. Моделі опису комунікативної поведінки. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.

Заняття 12. Тема 6.

Міжособистісна комунікація. Комунікативні стратегії й тактики мовлення. Лінгвістичні аспекти аргументації. Теорія суперечки.

1. Аналіз комунікативних ситуацій. Комунікативний паспорт учасників спілкування.
2. Ознаки та чинники ефективної мовної комунікації. Ефективна мовна комунікація. Комунікативна компетенція. Комунікативні закони. Механізми мовленнєвого впливу. Комунікативна позиція і способи її посилення.
3. Лінгвістичні аспекти аргументації. Загальна характеристика аргументативного дискурсу. Теорія суперечки.

Заняття 13. Тема 6.

Міжособистісна комунікація. Комунікативні стратегії й тактики мовлення. Лінгвістичні аспекти аргументації. Теорія суперечки.

1. Тактико-стратегічний потенціал мовної комунікації.
2. Проблеми мовленнєвого впливу в аспекті мовленнєвих стратегій. Стратегії й тактики як реальність мовленнєвого спілкування. Мовленнєві стратегії й тактики: принципи мовленнєвого аналізу. Різні типи мовленнєвих стратегій: семантичні, прагматичні, діалогові, риторичні.
3. Лінгводидактичні проблеми мовленнєвого планування та контролю.

Література до курсу

Основна навчальна література

- Бахтин М.М. Проблема речевих жанрів // Естетика словесного творчества. – М., 1986.
- Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2011.

- Бацевич Ф. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005. – 264 с.
- Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. – Львів, 2003.
- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009.
- Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / Киевский ун-т им. Тараса Шевченко. – К., 1997.
- Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений.
- Богданов В.В. Речевое общение. Прагматические и семантические аспекты. – Ленинград, 1990. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. – М.: Прогресс, 1998.
- Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
- Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. – М., 2002.
- Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. – К., 2002. – 392 с.
- Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. – К., 2005. – 315 с.
- Макаров М. Л. Основы теории дискурса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
- Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
- Новое в зарубежной лингвистике: Вып.16. Лингвистическая прагматика. – М., 1985. – 500 с.
- Новое в зарубежной лингвистике: Вып.17. Теория речевых актов. – М., 1986. – 424 с.
- Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Филлмор Ч. ; пер. с англ. Л. Н. Баранова // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. 23. Когнитивные аспекты языка / пер. с англ. ; под. ред. В. В. Петрова, В. И. Герасимова. – С. 52 – 92.
- Яшенкова О. В. Основы теории мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010.
- Яшенкова О. В. Основы теории мовної комунікації : навч. посіб. для самостоятельной работы студента. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010.

Додаткова навчальна література

- Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики // Мовні і концептуальні картини світу. – К., 2004. – Вип. 10. – С. 11 – 16.
- Вежбицка А. Речевые жанры // Жанры речи. – Саратов, 1997.
- Водак Р. Язык. Дискурс. Политика. – Волгоград, 1997.
- Зернецкий П.В. Речевое общение на английском языке (Коммуникативно-функциональный анализ дискурса). – К., 1992. – 144 с.
- Непийвода Н. Ф. Мовні засоби інформаційного комфорту // Наукові записки інституту журналістики. – 2002. – Т. 7. – С. 93 – 97.

Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнєєв В. М. Лінгвістика впливу : монографія – К. : Вид.-поліграф. центр “Київський університет”, 2005. – 148 с.

Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту – К. : РВЦ “Київський університет”, 1998. – 336 с.

IV. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Мета і завдання семінарських занять. Семінарські заняття з курсу «Комунікативна лінгвістика» передбачають обговорення студентами питань, визначених робочою навчальною програмою, і мають на меті закріплення і поглиблення знань предмета, здобутих під час лекційних занять і самостійної роботи; аналізу конкретних тем і проблем; розкриття їх теоретичного змісту і практичного значення; прищеплення навичок практичного комунікативного аналізу дискурсів, моделювання комунікативних ситуацій; ведення фахової дискусії тощо.

Зміст семінарських занять

Семінарські заняття з курсу передбачають такі форми аудиторної роботи:

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу у відповідності до визначеного плану;
- практичний лінгвістичний аналіз текстів (частковий та цілісний);
- проведення диспутів;
- контрольні тематичні опитування;
- виконання тематичних контрольних робіт;

Плани семінарських занять

Заняття 1. (1-2) Тема.

Основні загальнонаукові поняття комунікативної лінгвістики, її предмет і завдання, основні категорії. Природа, структура, типологія і форми комунікації.

1. Предмет і завдання комунікативної лінгвістики як науки.
2. Проблема взаємодії мови і суспільства.
3. Основні напрямки дослідження функціональних аспектів мови.
4. Поняття „спілкування” і „комунікація”. Комунікація як процес.
5. Компоненти комунікації. Канали комунікації. Комунікативний шум. Вербальні та невербальні компоненти спілкування. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації.
6. Класифікація форм мовного спілкування. Діалог, монолог та полілог, їх організація.
7. Письмовий текст та усне мовлення. Письмова та усна форми мовлення.
8. Комунікація як мовленнєва діяльність. Типи і види мовлення як діяльності. Механізми та процеси мовленнєвої діяльності.

9. Типи, форми та моделі комунікації.

Література

Основна/обов'язкова:

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 7 – 23; 37 – 108.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 7 – 28; 38 – 78.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. для самостійної роботи студента. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010 С. 5 – 71.

Заняття 2. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Семіотичний аналіз.
2. Семантичний аналіз.
3. Трансакційний аналіз.
4. Контент-аналіз.
5. Ідеї прагматики у лінгвістиці.
6. Прагматичний аналіз. Сутність, предмет і методи лінгвістичної прагматики.
7. Сучасний етап розвитку лінгвістичної прагматики.

Література

Основна/обов'язкова:

Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2011. – С. 7 – 80.

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 23 – 30.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 28 – 37.

Заняття 3. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики. Контрольна робота №1 (Тема 1 – 2).

1. Теорія мовленнєвих актів. Непрямі мовленнєві акти. Складні мовленнєві акти.
2. Конвенції мовленнєвого спілкування. Постулати мовленнєвого спілкування.
3. Принцип Кооперації Г.П. Грайса, Принцип Ввічливості Дж. Ліча.
4. Імплікатури мовленнєвого спілкування.
5. Мікропрагматика, макропрагматика, мегапрагматика та їх основні категорії.

Література

Основна/обов'язкова:

Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2011. – С. 81 – 130; 131 – 154; 195 – 204; 222 – 268.

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 110 – 129.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 96 – 153.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. для самостійної роботи студента. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 93 – 100; 118 – 128.

Новое в зарубежной лингвистике: Вып.16. Лингвистическая прагматика. – М., 1985. – С. 3 – 42; 217 – 237.

Новое в зарубежной лингвистике: Вып.17. Теория речевых актов. – М., 1986. – С. 7 – 21; 380 – 388.

Заняття 4. Тема 3.

Методи комунікативної лінгвістики

1. Конверсаційний аналіз.
2. Дискурс: визначення, історія виникнення поняття, підходи до вивчення. Типи дискурсів.
3. Дискурс-аналіз.
4. Методологічні підходи до аналізу дискурсу.
5. Дискурс-аналіз: джерела та складові.
6. Аспекти смислу дискурсу: особистісний смисл в соціальному контексті. Смисл в дискурсі: компоненти і категорії (пропозиція, референція, експлікатура, інференція, імплікатура, релевантність, пресупозиція).
7. Контекст дискурсу та когнітивні моделі (фрейми, сценарії, ситуаційні моделі).
8. Прагматичні особливості дискурсу. Одиниці побудови дискурсу (мовленнєві акти, мовленнєві ходи, мовленнєві події) та різні способи їх опису. Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації.
9. Загальні поняття про категорії мовного коду в комунікації.

Література

Основна/обов'язкова:

Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2011. – С. 32 – 38.

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 23 – 30; 152 – 209.

Макаров М. Л. Основы теории дискурса. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – С. 83 – 242.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. . – С. 90 – 92.

Заняття 5. Тема 4.

Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Практичне застосування дискурс-аналізу до опису жанрів мовленнєвої діяльності

1. Витоки теорії мовленнєвих жанрів. Поняття висловлення в концепції М.М.Бахтіна.
2. Сучасні проблеми лінгвістичної генології. Проблеми і підходи до виділення, розмежування і організації мовленнєвих жанрів.
3. Мовленнєві жанри у процесах спілкування. Проблеми співвідношення мовленнєвого жанру, мовленнєвого акту, дискурсу і функціонального стилю.
4. Мовленнєвий жанр і мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр і дискурс, мовленнєвий жанр і стиль, мовленнєвий жанр і реєстр дискурсу.
5. Зв'язки мовленнєвих жанрів у дискурсі.
6. Мовленнєві жанри, соціальні ролі й комунікативні позиції учасників спілкування.
7. Регулятиви мовної комунікації. Культура мовної комунікації.

Література

Основна/обов'язкова:

Бахтин М. М. Проблема речевих жанров // Эстетика словесного творчества. – М., 1986. . – С. 237 – 280.

Бацевич Ф. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів, 2005. – С. 25 – 70; 95 – 224.

Заняття 6. Тема 5.

Мовна комунікація в етнокультурному аспекті

Контрольна робота (Тема 1 – 4).

1. Міжкультурна комунікація: основні питання та проблеми. Культурно-антропологічне підґрунтя міжкультурної комунікації.
2. Історія виникнення й розвитку міжкультурної комунікації як науки.
3. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування.
4. Вербальні та невербальні особливості міжкультурної комунікації. Лексична конотація в мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Звертання. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.
5. Основні категорії міжкультурної комунікації.
6. Картини світу і концептосфера нації.

7. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу.
8. Ціннісна картина світу.
9. Часова і просторова картина світу.
10. Комуникативна особистість як продукт і носій лінгвокультури. Вияви етноспецифіки комуникативної поведінки.
11. Моделі опису комуникативної поведінки. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.

Література

Основна/обов'язкова:

- Бацевич Ф. С. Основи комуникативної лінгвістики. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 276 – 334.
- Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – С. 7 – 20; 63 – 204; 226 – 255.

Заняття 7. Тема 6.

Міжособистісна комунікація. Комуникативні стратегії й тактики мовлення. Лінгвістичні аспекти аргументації. Теорія суперечки.

1. Аналіз комуникативних ситуацій. Комуникативний паспорт учасників спілкування.
2. Ознаки та чинники ефективної мовної комунікації. Ефективна мовна комунікація. Комуникативна компетенція. Комуникативні закони. Механізми мовленнєвого впливу. Комуникативна позиція і способи її посилення.
3. Лінгвістичні аспекти аргументації. Загальна характеристика аргументативного дискурсу. Теорія суперечки.
4. Тактико-стратегічний потенціал мовної комунікації.
5. Проблеми мовленнєвого впливу в аспекті мовленнєвих стратегій. Стратегії й тактики як реальність мовленнєвого спілкування. Мовленнєві стратегії й тактики: принципи мовленнєвого аналізу. Різні типи мовленнєвих стратегій: семантичні, прагматичні, діалогові, риторичні.
6. Лінгводидактичні проблеми мовленнєвого планування та контролю.

Література

Основна/обов'язкова:

- Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / Киевский ун-т им. Тараса Шевченко. – К., 1997. – С. 5 – 152.
- Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 133 – 211.
- Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. для самостійної роботи студента. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2010. – С. 118 – 226.

V. САМОСТІЙНА РОБОТА: МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Мета і завдання самостійної роботи з курсу «Комунікативна лінгвістика». Самостійна робота студента є формою оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторних навчальних занять. Її спрямовано на закріплення і поглиблення теоретичних знань стосовно комунікативного аналізу дискурсів різних типів, їх структури, набуття і вдосконалення практичних навичок дискурс-аналізу, прагматичного, генологічного аналізу, бібліографічного пошуку, роботи з першоджерелами, фаховою монографічною літературою та періодикою, виконання практичних завдань.

Види, обсяг і форми контролю самостійної роботи з курсу

<i>№</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Форма контролю</i>
1.	<i>Підготовка до семінарських занять</i>	20	<i>Опитування, експрес-контроль,</i>
2.	<i>Виконання індивідуального завдання (індивідуальне навчально-дослідне завдання)</i>	20	<i>Оцінювання індивідуального завдання</i>
3.	<i>Підготовка до проміжної контрольної роботи</i>	20	<i>Оцінювання контрольної роботи</i>
4.	<i>Підготовка до підсумкового контролю (підсумкова контрольна робота)</i>	20	<i>Оцінювання результатів тестування</i>
	<i>Всього:</i>		<i>80</i>

Зміст і тематика індивідуальних письмових навчально-дослідних завдань (комплексний комунікативний аналіз фрагментів спілкування або жанровий аналіз)

Зміст завдання:

Виконати індивідуальне навчально-дослідне завдання: комплексний комунікативний або жанровий аналіз фрагментів спілкування.

Загальна схема виконання письмового завдання (комплексний комунікативний або жанровий аналіз фрагментів спілкування).

- Схема комплексного комунікативного аналізу: див. Бацевич Ф. С. *Основи комунікативної лінгвістики.* – К.: Видавничий центр „Академія”, 2009. – С. 304 – 334.

- Схема генологічного аналізу: див. Бацевич Ф. *Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи*. – Львів, 2005. – С. 177 – 224.

Вимоги до оформлення письмового завдання

- 1) Виклад матеріалу – чітко за визначеними вище рубриками.
- 2) У роботі обов'язково мають бути посилання на джерело (джерела) і список використаних джерел, оформлені згідно чинних українських бібліографічних стандартів.
- 3) Обсяг письмового завдання – 10 тис. знаків.
- 4) Параметри основного тексту: шрифт – Times New Roman; інтервал – 1,5 розмір кегля – 14;
- 5) Посилання – посторінкові, нумерація посилань – наскрізна, інтервал – 1, розмір шрифту – 10.

Максимальна оцінка за виконане завдання – 20 балів (див. критерії оцінювання)

Термін подання – 12 тиждень. На 14 тижні (семінарське заняття №7) відбувається презентація індивідуальних навчально-дослідних завдань, виконаних студентами.

Для робіт, поданих із запізненням, знімаються 4 бали.

VI. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами певних розділів (тем) навчальної програми, а також виконання ними конкретних завдань практичних завдань з комунікативного аналізу ситуацій спілкування. Формами поточного контролю з дисципліни «Комунікативна ситуація» є опитування, проміжна контрольна робота. Поточний контроль передбачає оцінювання кожного виду робіт, зазначених в «Умовах визначення навчального рейтингу», та здійснюється у відповідності до чітко визначених критеріїв (див. наступний розділ).

Підсумковий контроль з дисципліни передбачає оцінювання рівня засвоєння студентами програмного матеріалу впродовж семестру. Формою підсумкового контролю з дисципліни «Комунікативна лінгвістика» є підсумкова контрольна робота.

Питання для підготовки до підсумкового контролю:

1. Проблема взаємодії мови і суспільства.
2. Основні напрямки дослідження функціональних аспектів мови.
3. Поняття „спілкування” і „комунікація”. Комунікація як процес.
4. Компоненти комунікації. Канали комунікації. Комунікативний шум. Вербальні та невербальні компоненти спілкування. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації.

5. Класифікація форм мовного спілкування. Діалог, монолог та полілог, їх організація.
6. Письмовий текст та усне мовлення. Письмова та усна форми мовлення.
7. Комунікація як мовленнєва діяльність. Типи і види мовлення як діяльності. Механізми та процеси мовленнєвої діяльності.
8. Типи, форми та моделі комунікації.
9. Семіотичний аналіз.
10. Семантичний аналіз.
11. Трансакційний аналіз.
12. Контент-аналіз.
13. Ідеї прагматики у лінгвістиці.
14. Прагматичний аналіз. Сутність, предмет і методи лінгвістичної прагматики.
15. Сучасний етап розвитку лінгвістичної прагматики.
16. Теорія мовленнєвих актів. Непрямі мовленнєві акти. Складні мовленнєві акти.
17. Конвенції мовленнєвого спілкування. Постулати мовленнєвого спілкування.
18. Принцип Кооперації Г.П. Грайса, Принцип Ввічливості Дж. Ліча.
19. Імплікатури мовленнєвого спілкування.
20. Мікропрагматика, макропрагматика, мегапрагматика та їх основні категорії.
21. Конверсаційний аналіз.
22. Дискурс: визначення, історія виникнення поняття, підходи до вивчення. Типи дискурсів.
23. Дискурс-аналіз.
24. Методологічні підходи до аналізу дискурсу.
25. Дискурс-аналіз: джерела та складові.
26. Аспекти смислу дискурсу: особистісний смисл в соціальному контексті. Смисл в дискурсі: компоненти і категорії (пропозиція, референція, експлікатура, інференція, імплікатура, релевантність, пресупозиція).
27. Контекст дискурсу та когнітивні моделі (фрейми, сценарії, ситуаційні моделі).
28. Прагматичні особливості дискурсу. Одиниці побудови дискурсу (мовленнєві акти, мовленнєві ходи, мовленнєві події) та різні способи їх опису. Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації.
29. Загальні поняття про категорії мовного коду в комунікації.
30. Витоки теорії мовленнєвих жанрів. Поняття висловлення в концепції М.М.Бахтіна.
31. Сучасні проблеми лінгвістичної генології. Проблеми і підходи до виділення, розмежування і організації мовленнєвих жанрів.
32. Мовленнєві жанри у процесах спілкування. Проблеми співвідношення мовленнєвого жанру, мовленнєвого акту, дискурсу і функціонального стилю.

- 33.Мовленнєвий жанр і мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр і дискурс, мовленнєвий жанр і стиль, мовленнєвий жанр і реєстр дискурсу.
- 34.Зв'язки мовленнєвих жанрів у дискурсі.
- 35.Мовленнєві жанри, соціальні ролі й комунікативні позиції учасників спілкування.
- 36.Регулятиви мовної комунікації. Культура мовної комунікації.
- 37.Міжкультурна комунікація: основні питання та проблеми. Культурно-антропологічне підґрунтя міжкультурної комунікації.
- 38.Історія виникнення й розвитку міжкультурної комунікації як науки.
- 39.Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування.
- 40.Вербальні та невербальні особливості міжкультурної комунікації. Лексична конотація в мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Звертання. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації.
- 41.Основні категорії міжкультурної комунікації.
- 42.Картини світу і концептосфера нації.
- 43.Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу.
- 44.Ціннісна картина світу.
- 45.Часова і просторова картина світу.
- 46.Комунікативна особистість як продукт і носій лінгвокультури. Вияви етноспецифіки комунікативної поведінки.
- 47.Моделі опису комунікативної поведінки. Типи культур і міжкультурні стилі комунікації.
- 48.Аналіз комунікативних ситуацій. Комунікативний паспорт учасників спілкування.
- 49.Ознаки та чинники ефективної мовної комунікації. Ефективна мовна комунікація. Комунікативна компетенція. Комунікативні закони. Механізми мовленнєвого впливу. Комунікативна позиція і способи її посилення.
- 50.Лінгвістичні аспекти аргументації. Загальна характеристика аргументативного дискурсу. Теорія суперечки.
- 51.Тактико-стратегічний потенціал мовної комунікації.
- 52.Проблеми мовленнєвого впливу в аспекті мовленнєвих стратегій. Стратегії й тактики як реальність мовленнєвого спілкування. Мовленнєві стратегії й тактики: принципи мовленнєвого аналізу. Різні типи мовленнєвих стратегій: семантичні, прагматичні, діалогові, риторичні.
- 53.Лінгводидактичні проблеми мовленнєвого планування та контролю.

VII. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ, УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Оцінювання знань і вмінь студентів, набутих під час вивчення дисципліни, здійснюється за загальноуніверситетською рейтинговою системою.

Рейтингова оцінка з дисципліни «Комунікативна лінгвістика» (максимум – 100 балів) є комплексною характеристикою компетентності студента, яка враховує результати поточної семестрової роботи, включно з контрольними (проміжним і підсумковим) заходами.

Поточна семестрова оцінка є сумою балів, отриманих студентом за виконання видів робіт, передбачених умовами визначення навчального рейтингу з дисципліни (див. таблиці: «**Умови визначення навчального рейтингу**» та «**Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни**»).

У разі отримання рейтингової оцінки **30—59 балів** студент має право на двократне перескладання дисципліни – викладачеві та комісії; **рейтингова оцінка з дисципліни, отримана шляхом перескладання, не може бути вище 60 балів.**

У разі отримання рейтингової оцінки **менше 30 балів** студент не допускається до перескладання дисципліни.

Умови визначення навчального рейтингу

Робота в семестрі – 100 балів

Робота в семестрі			
Види робіт	Їх кількість	Максимальний бал за заняття/роботу	Максимальна загальна кількість балів
Семінарські заняття	8	5	40
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	1	15	15
Проміжна контрольна робота	1	15	15
Підсумковий контроль (підсумкова контрольна робота)	1	30	30
Загальна підсумкова оцінка з дисципліни:			100

Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Семінарське заняття	1–2	Доповнення

	3–4	Відповідь із використанням основної літератури (з урахуванням повноти відповіді)
	4–5	Відповідь із використанням основної і додаткової літератури (з урахуванням повноти відповіді)
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
	1–5	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни; не виявляє навичок аналізу і логічного та послідовного викладу; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	5–10	Автор демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом дисципліни та вміння логічно і послідовно викладати його зміст. Разом із тим, завдання виконане недостатньо повною мірою; роботі бракує аналітичного характеру.
	11–15	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу дисципліни; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Робота вчасно подана й оформлена у відповідності до вимог.
Контрольна робота	0	Завдання не виконане.
	1- 5	Завдання виконане не повною мірою, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень
	6-10	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим завдання виконане недостатньо повною мірою.
	11-15	Завдання виконане повною мірою, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.
Підсумковий контроль (підсумкова контрольна робота)	0	Немає відповіді
	1-10	Неповна відповідь, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень.
	11-15	Відповідь є недостатньо повною. В той же час студент демонструє обізнаність із програмним матеріалом, послідовно викладає його зміст.
	16-24	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним

		матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим відповідь не розкриває повною мірою сутність іспитових завдань.
	25-30	Повна відповідь, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу
ECTS**

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	задовільно		E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

Контакти викладача дисципліни: s.kuranova@ukma.edu.ua_

Затверджено на засіданні кафедри загального і слов'янського мовознавства

Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

